

Parashikimi i veprave penale jashtë Kodit Penal dhe ndikimi i tyre në stabilitetin e sistemit juridik penal

Msc. Arjan Kastrati

Abstrakt

Parimi i ligjshmërisë, si një nga parimet themelore ka shoqëruar formalisht të drejtën penale, i cili që në Romën e lashtë shprehej në formulën e njohur “nullum crimen, nulla poena sine lege-s’ka krim,s’ka dënim pa ligj”. Dispozitat, që parashikojnë një veprim të caktuar si vepër penale jashtë dispozitave të Kodit Penal, si pjesë përbërëse e një ligji të miratuar me shumicë të thjeshtë të gjithë deputetëve, bie ndesh me një nga parimet kryesore të Kushtetutës – ky parim është parimi i ligjshmërisë. Dispozita, që e klasifikon një veprim të caktuar si vepër penale jashtë dispozitave të Kodit Penal, dhe si pjesë e një ligji, kërkon në mënyrë taksative që ky ligj të jetë miratuar me 3/5 e votave të deputetëve të Kuvendit. Nëse dispozitat penale bëhen pjesë e ligjeve të miratuara me shumicë të thjeshtë kjo dëmton sistemin penal dhe stabilitetin juridik. Argumentimi i kësaj hipoteze lidhet me dy vendime të Gjykatës Kushtetuese, të cilat janë marrë në shqyrtim gjatë këtij punimi. Shpërndarja e normave juridiko-penale në ligje të ndryshme si dhe ndryshimet e shpeshta në legjislacionin penal, nuk i shërbejnë stabilitetit juridik të vendit, i cili është kusht thelbësor për funksionimin e shtetit të së drejtës.

***Fjalë kyçe:** Legjislacion penal, vepra penale, të drejtat dhe liri themelore, stabilitet juridik*

Parimi kryesor që parashikohet në kodin penal bashkangjitur me parimet e tjera, është edhe parimi i ligjshmërisë që nënkupton parashikimin me ligj të veprave penale dhe mosdënimin për një veper penale e cila nuk është parashikuar shprehimisht si krim ose kundërvajtje penale. Dispozita, që parashikon një veprim

të caktuar si veper penale jashtë dispozitave të Kodit Penal , si pjesë përbërese e një ligji të miratuar me shumicë të thjeshtë të gjithë deputetëve, bie ndesh me një nga parimet kryesore të Kushtetutes, parimin e ligjshmërisë. Bie ndesh, sepse prek drejtpërdrejtë shtetasit në të drejtat dhe liritë e tyre, duke mos respektuar shumicën e cilësuar për ligje të tilla të parashikuar nga neni 81 pika 2 të Kushtetutes.

Një rast faktik është ligji nr.9662, date 18.12.2006, “Për bankat në Republikën e Shqipërisë” që parashikon si vepër penale në nenin 90 “Ushtrimi pa licensë i këmbimit valuator”.

Detyrimi kushtetues për ligjvënësin i shprehur dhe në vendimin nr.1 dt.12.01.2012,i Gjykatës Kushtetuese që dispozitat penale t’i parashikojë në Kodin Penal ose edhe në ligje të tjera,me kusht që të miratohen me shumicë të cilësuar prej 3/5 të anëtarëve të deputetëve. Kërkuesit në vendimin e sipërcituar, pretendojnë që përfshirja në ligj e një dispozite penale, jo vetëm që bie ndesh me parimin e ligjshmërisë të sanksionuar në nenin 29 të Kushtetutës,por vjen në kundërshtim edhe me nenin 81 pika 2 shkronja d, të Kushtetutës, sipas së ciles kodet miratohen me 3/5 e antarëve të kuvendit.

Kuvendi dhe Këshilli i Ministrave ka kërkuar rrëzimin e kërkesës duke paraqitur argumentet e mëposhtme: Kodi Penal, në nenin 1/a, parashikon se legjislacioni penal përbëhet nga ky Kod dhe ligje të tjera që parashikojnë veprat penale. Në interpretim të këtij neni ligjvënësi ka çmuar se jo detyrimisht çdo vepër penale duhet të parashikohet si e tillë në Kodin Penal, duke lënë hapësirë që disa lloj veprash të parashikohen edhe në ligje të tjera.¹

Qëndrimi i kërkuarve me të drejtë arsyetohet duke u shprehur se: është në kompetencën e ligjvënësit që nëpermjet akteve ligjore të rregullojë me hollësi të drejtat dhe liritë e parashikuara në Kushtetutë.Qëllimi i kushtetutbërësit duke iu referuar nenit 29 të Kushtetutës nuk është parashikimi i veprave penale vetëm në Kodin Penal ose në ligje të barasvlefshme me të për nga procedura por edhe në ligje të vecanta të miratuara me shumicë të cilësuar.²

I parë historikisht, parimi i ligjshmërisë ka shoqëruar formalisht të drejtën penale, i cili që në Romën e lashtë shprehej në formulën e njohur “nullum crimen, nulla poena sine lege - s’ka krim, s’ka dënim pa ligj”. Ligjshmëria përbën në vetvete një garanci për veprimtarinë normale të shtetit demokratik dhe të organizatave dhe të organizmave të tjera kombëtare e ndërkombëtare. Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut, (miratuar më 10 dhjetor 1948), konventat, marrëveshjet dhe çdo akt që përmban norma juridiko-penale apo që trajtojnë probleme të kriminalitetit, përshkohen nga parimi i ligjshmërisë, nga rregulla dhe angazhime për miratimin dhe zbatimin e ligjeve që sigurojnë mbrojtjen e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut.

¹ Sipas, Parime Kushtetuese dhe të drejta themelore në jurisprudencën e Gjykatës Kushtetuese, fq.201.

² Sipas, Vendimi nr.1 datë 12.1.2011 i Gjykatës Kushtetuese.

Neni 12 i Deklaratës Universale i të Drejtave të Njeriut parashikon se, askush nuk mund të dënohet për veprime ose mosveprime, që në kohën e kryerjes nuk përbëjnë veper penale sipas të drejtës së brendshme ose asaj ndërkombëtare.³

Sipas nenit 29/1 i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, parashikohet se: “Askush nuk mund të akuzohet ose të deklarohet fajtor për një vepër penale,e cila nuk konsiderohet e tillë me ligj në kohën e kryerjes së saj, me përjashtim të veprave, të cilat në kohën e kryerjes së tyre, përbënin krime lufte ose krime kundër njerëzimit sipas të drejtës ndërkombëtare”.

Dispozita që e klasifikon një veprim të caktuar si vepër penale jashtë dispozitave të Kodit Penal, dhe si pjesë e një ligji, kërkon në mënyrë taksative që ligji të jetë miratuar me 3/5 e deputetëve të Kuvendit, pasi në të kundërt, do kishim shkelje të parimit të kushtetutshmërisë, pasi preken të drejtat dhe liritë e shtetasve duke mos respektuar shumicën e cilësuar të parashikuar nga neni 81 pika 2 të Kushtetutës.

Sipas nenit 81 pika 2 e Kushtetutës, miratohen me tre të pestat e të gjithë anëtarëve të Kuvendit:

- a) Ligjet për organizimin dhe funksionimin e institucioneve, të parashikuara nga kushtetuta,
- b) Ligji për shtetësinë,
- c) Ligji për zgjedhjet e përgjithshme dhe vendore,
- d) Ligji për referendumet,
- e) Kodet,
- f) Ligji për gjendjen e jashtëzakonshme ,
- g) Ligji për statusin e funksionarëve publikë,
- h) Ligji për amnistinë,
- i) Ligji për ndarjen administrative-territoriale të vendit.

Rasti konkret i veprës penale të cituar më sipër bën pjesë në nenin 81 pika 2 e Kushtetutës, shkronja d.

Pra veprat penale qoftë si figura të veprave penale të parashikuara në pjesën e përgjithshme qoftë si dhe për veprat e parashikuara në pjesën e posaçme, janë të përfshira brenda Kodit Penal.

Rasti që po analizohet, bën pjesë në kategorinë e veprave penale që nuk janë të parashikuara në Kodin Penal, por si vepër penale e parashikuar në një ligj të veçantë, pra një rast përjashtimor.

Ligji nr.9662 dt.18.12.2006 “Për Bankat në Republikën e Shqipërisë”, është një ligj i miratuar me shumicë të thjeshtë, pra kemi të bëjmë me një veper penale të parashikuar në ligj të miratuar me një shumicë të thjeshtë, të anëtarëve të Kuvendit, ndërkohë që të gjitha figurat e tjera të veprave penale të parashikuara në ligje të

³ E Drejta penale (pjesa e përgjithshme),Dr.Shefqet Muci,fq.33

posaçme siç është Kodi Penal, janë të miratuara me një shumicë të cilësuar, prej 3\5, e deputetëve të Kuvendit të Shqipërisë. Shpërndarja e normave juridiko-penale në ligje të ndryshme si dhe ndryshimet e shpeshta në legjislacionin penal nuk i shërbejnë stabilitetit juridik të vendit. Gjykata Kushtetuese e ka konsideruar si një problem serioz shpërndarjen e veprave penale jashtë Kodit Penal, pasi shtetasit mund ta kenë të vështirë njohjen me to.

Problematikë tjetër e evidentuar është fakti se një shpërndarje e tillë ka sjellë në praktikë inflacion të këtyre normave, për shkak të pasaktësive në formulim, zëvendësimit të rregullimeve të sjelljes, që mund të përbënin kundërvajtje administrative me rregullimet juridiko-penale, duke krijuar njëkohësisht vështirësi serioze në njohjen, kuptimin dhe zbatimin e tyre.

Prandaj gjykata ka arritur në përfundimin se në raste të veçanta, kur është e pashmangshme, ligjvënësi mund të parashikojë vepra penale jashtë Kodit Penal, por në çdo rast, ligje të tilla duhet të miratohen me shumicë të cilësuar, pasi parashikimi i veprave penale është kufizimi maksimal që i bëhet lirisë së shtetasve dhe si i tillë duhet të ketë një miratim sa më të gjerë në parlament.

Të njëjtin qëndrim ka mbajtur Gjykata Kushtetuese edhe në një vendim të mëvonshëm kur ka shfuqizuar si të papajtueshëm me Kushtetuten, nenin 15\A të ligjit nr.9794, datë 23.07.2007 “Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8402, datë 10.09.1998 “Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit”, pasi u gjend në kundërshtim me kriterin formal të miratimit të ligjeve, bazuar në nenin 81\2, shkronja d, të Kushtetutës, që kërkon shumicë të cilësuar për miratimin e veprave penale.

Sipas nenit të sipërcituar: “Kryerja e punimeve të ndërtimeve pa leje, ndërtimi me pasojë krijimin e sipërfaqeve ndërtimore përbën kundërvajtje penale dhe dënohet me gjobë ose me burgim deri në 2 vjet. Kryerja e punimeve me pasojë shtesa në sipërfaqe ndërtimore tej lejes së ndërtimit përbën kundërvajtje penale dhe dënohet me gjobë ose me burgim deri në 2 vjet”.⁴

Të dyja rastet e sipërcituara janë figura të veprave penale të posaçme por të parashikuara në ligje të veçanta, ndërkohë që Kodi Penal i përmban tek sistemi i pjesës së posaçme të resurcit e normave juridike që parashikon figurat e veprave penale (krimeve dhe kundërvajtjeve penale).⁵ Këto janë të vendosura sipas krerëve dhe seksioneve të cilat cënojnë marrëdhëniet shoqërore të mbrojtura posaçërisht nga dispozitat e ligjit penal.

Pjesa e posaçme e së drejtës penale të Republikës së Shqipërisë, si një degë e veçantë e saj, është tërësia e normave juridike të vendosura nga shteti demokratik, të cilat parashikojnë figurat konkrete të veprave penale (krime dhe kundërvajtje penale) që përmban ligji penal si dhe llojin dhe masën e dënimit për çdo vepër penale.

Vepra penale e parashikuar në nenin 90 “Ushtrimi pa licensë i këmbimit valuator”, të ligjit nr. 9662, datë 18.12.2006, “Për bankat në Republikën e Shqipërisë”, mund të bënte pjesë shumë mirë tek kreu III i Kodit Penal, ku përfshihen veprat penale kundër pasurisë dhe në sferën ekonomike, dhe mund të përfshihej në një seksion të posaçëm brenda këtij kreu të Kodit Penal.

Siç e përmenda dhe më sipër, norma të tilla juridike sidomos me karakter penal duhet të jenë të përfshira në ligje të veçanta të miratuara me shumicë të cilësuar dhe jo nga ligje të miratuara me shumicë të thjeshtë. Mendoj se një praktikë e tillë abuzimi e pushtetit ekzekutiv cënon rëndë një nga normat e Kushtetutës.

Sipas mendimit tim, shpërndarja e normave juridiko-penale në ligje të ndryshme si dhe ndryshimet e shpeshta në legjislacionin penal ndërmjet këtyre rasteve nuk i shërbejnë stabilitetit juridik të vendit, i cili është kusht thelbësor për funksionimin e shtetit të së drejtës.

Problemi më serioz konsiston dhe me shpërndarjen e normave jashtë Kodit Penal ku shtetasit mund ta kenë të vështirë njohjen me to. Një shpërndarje e tillë sjell në praktikë një inflacion të këtyre normave duke përmendur këtu, pasaktësitë në formulimin, zëvendësimin juridik të sjelljeve të cilat duke u parë në filtrin e teknikës legjislative krijojnë njëkohësisht vështirësi serioze në njohjen, kuptimin dhe zbatimin e tyre.

Bibliografia

- Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë.
 Xhezair Zaganjori, Arta Vorpsi, Denar Biba, “Parime kushtetuese dhe të drejta themelore në jurisprudencën e Gjykatës Kushtetuese”, Konrad Adenauer Stiftung, Tiranë, 2012.
 Vendimi nr.1 datë 12.1.2011 i Gjykatës Kushtetuese.
 Shefqet Muçi, “E drejta Penale”, Botimet Dudaj, Tiranë 2007.
 Ismet Elezi, “E drejta penale e Republikës së Shqipërisë”, Albin, Tiranë 1999.

⁴ Sipas, Parime Kushtetuese dhe të drejta themelore në jurisprudencën e Gjykatës Kushtetuese, fq.202.

⁵ Sipas, Ismet Elezi, E drejta penale e Republikës së Shqipërisë, fq 7.